

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Tarih : 25.12.2015
Sayı : 153

10/231

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Sendikal haklar, evrensel olarak kabul gören temel insan haklarıdır. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) yanı sıra Birleşmiş Milletler (BM) ve Avrupa Konseyi tarafından kabul edilen birçok belge ve sözleşmede sendikal haklar doğrudan veya dolaylı olarak güvence altına alınmıştır. Türkiye yukarıda belirtilen belge ve sözleşmeleri kabul etmekle birlikte, Avrupa Sosyal Şartı'nı "zorunlu çekirdek" sayılan, toplu pazarlık ve grev hakkını güvence altına alan 5. ve 6. maddelere çekince koyarak imzalamıştır. Türkiye bu çekinceleri, Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı için de korumaya devam etmektedir.

ILO'nun sendikal haklara ilişkin kabul ettiği sözleşme ve tavsiye kararları ile denetim organlarının verdiği kararlar ise toplu çalışma ilişkileri alanında temel referans olan uluslararası hukuksal normlardır. 2015 itibarıyla sendikal haklarla ilgili temel sözleşmelerden olan 87 sayılı ILO sözleşmesi 153 ülke, 98 sayılı ILO sözleşmesi ise 164 ülke tarafından onaylanmakla birlikte günümüzde halen işverenler ve kimi zaman da hükümetler tarafından çeşitli sendika karşıtı politikalar uygulanmakta ve sendikal faaliyetlere müdahale edilmektedir.

Bu uygulamaların görüldüğü ülkeler arasında Türkiye de bulunmaktadır. Kolektif haklara karşı güçlü bir direnç geleneğinin olduğu Türkiye'de sendikal hak ihlalleri, zaten güçsüz olan sendikacılığı daha da zayıflatarak işçilerin sendikalardan uzaklaşmasına neden olmaktadır.

Sendikal hak ve özgürlüklerine ilişkin ihlaller sadece son on yılda değil, 12 Eylül 1980 darbesi sonrasında hak ve özgürlükler açısından en sıkıntılı hak ve özgürlükler olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle çalışanların toplu hakları (sendikalaşma, toplu pazarlık ve grevi de içeren toplu eylem hakkı) bazen tümüyle yasaklanmakta, tümüyle yasaklanmadığı dönemde sınırlandırılmakta veya kâğıt üzerinde tanınarak uygulamada kullanılamaz hale getirilmiştir.

Özellikle Toplu iş sözleşmesi kapsamındaki işçi sayısı esas alınarak yapılan hesaplamalara göre toplu iş sözleşmesi kapsamında yer alan işçi sayısı 1988 yılında 1.6 milyon dolayında iken 2015 yılında 800 bine kadar gerilemiştir.

Bu rakamlar sendikalaşabilir işçi sayısı açısından sendikalaşma oranının da yüzde 6'ya kadar düştüğünü göstermektedir.

Özel sektörde sendikalaşma oranının ise ancak yüzde 3.5 dolayında gerçekleştiği hesaplanmaktadır.

OECD verilerine göre, en sendikalaşmanın en düşük olduğu ülke yüzde 5.4 sendikalaşma oranı ile Türkiye olmuş ve 2002-2015 yılları arasında Türkiye'de sendikalaşma yüzde 43 oranında gerilemiştir.

Binlerce işçi, salt örgütlenme hakkını kullanması nedeniyle işinden olmuş, yargı kararları bunu teyit etmesine rağmen işlerine geri dönememiştir. İşçiler açısından Anayasa ve uluslararası sözleşmelerden kaynaklanan ve devletimiz tarafından

korunması gereken en temel haklardan olan örgütlenme hak ve özgürlüğünün kullanılması, başka bir hak ve özgürlüğün ortadan kalkmasına da yol açmaktadır. O da çalışma hakkı. Artık, Türkiye’de bu hak ve özgürlükler ne yazık ki sadece kağıt üzerinde kalmıştır.

“Demokratikleşme ve özgürlükleri geliştirme bir toplum kuracağız” diye her yerde AKP’nin tek başına hükümet olduğu 2002 sonrası dönemde sendikal haklar açısından ciddi bir aşınma yaşandı. Bu aşınmanın sonuçları hem nitel (mevzuat, uygulama, toplumsal-siyasal etki), hem de nicel (sendikalaşma, toplu sözleşme kapsamı) açıdan çarpıcıdır. Türkiye sendikalaşma oranları açısından 12 Eylül askeri darbesi sonrasındaki on yıldan (1980’ler) çok daha geri bir düzeydedir.

Çalışanların, en demokratik hakları olan örgütlenme ve toplu pazarlık haklarını kullanmalarının önüne engeller konmakta, fiilen yasaklar getirilmekte, mevzuattan kaynaklı sınırlamalarla karşılaşmaktadırlar. İşçiler bütün bunlara rağmen örgütlenme haklarını kullanmak için sendikalara üye olduklarında da işverenlerle birlikte yürürlükteki mevzuat nedeniyle devlet adeta işçilerin bu haklarını kullanmalarını engellemeye yönelik çeşitli yöntemleri devreye sokmaktadır.

Bu nedenle, gerek 6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu, 4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu, 4857 Sayılı İş Kanunu ve çalışma hayatı ile ilgili diğer mevzuattan ve ikincil mevzuattan kaynaklanan, işverenler tarafından mevzuat boşluklarından yararlanarak uygulanan sendikasızlaştırma yöntemlerinin saptanarak bu nedenle ortaya çıkan sorunların tespit edilmesi, bu konuda çalışanların örgütlenme hakkının gerçek anlamda hayata geçirilebilmesi ve çözüm önerileri geliştirilmesi amacıyla Anayasanın 98, TBMM İç Tüzüğü’nün 104 ve 105. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

Gedik Arık
Eskişehir

Cemal Okan Yılmaz
Eskişehir

22.12.2015

J. Akkaya
Yakup AKKAYA (1)
İstanbul Milletvekili

Ünal Demirel
Zonguldak Mv.

Ali Yigit
Aytig Atici
Mersin Mv.

Tur - 11/12/15
Mv.

ALI YIGİT
İzmir Mv.
Muharrem ERİKER
Çarşamba Mv.

ÖZET GEREKÇE

Sendikal haklar, evrensel olarak kabul gören temel insan haklarıdır. Uluslararası birçok belge ve sözleşmede sendikal haklar doğrudan veya dolaylı olarak güvence altına alınmıştır.

ILO'nun sendikal haklara ilişkin kabul ettiği sözleşme ve tavsiye kararları ile denetim organlarının verdiği kararlar ise toplu çalışma ilişkileri alanında temel referans olan uluslararası hukuksal normlardır. Sendikal haklarla ilgili temel sözleşmelerden olan 87 sayılı ILO sözleşmesi ile 98 sayılı ILO sözleşmesi ise imzalanmış olmasına rağmen günümüzde halen işverenler ve kimi zaman da hükümetler tarafından çeşitli sendika karşıtı politikalar uygulanmakta ve sendikal faaliyetlere müdahale edilmektedir.

Bu uygulamaların görüldüğü ülkeler arasında Türkiye de bulunmaktadır. Türkiye'de sendikal hak ihlalleri, zaten güçsüz olan sendikacılığı daha da zayıflatarak işçilerin sendikalardan uzaklaşmasına neden olmaktadır. Sendikal hak ve özgürlüklerine ilişkin ihlaller sadece son on yılda değil, 12 Eylül 1980 darbesi sonrasında hak ve özgürlükler açısından en sıkıntılı hak ve özgürlükler olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle çalışanların toplu hakları (sendikalaşma, toplu pazarlık ve grevi de içeren toplu eylem hakkı) bazen tümüyle yasaklanmakta, tümüyle yasaklanmadığı dönemde sınırlandırılmakta veya kâğıt üzerinde tanınarak uygulamada kullanılamaz hale getirilmiştir.

Özellikle Toplu iş sözleşmesi kapsamındaki işçi sayısı esas alınarak yapılan hesaplamalara göre toplu iş sözleşmesi kapsamında yer alan işçi sayısı 1988 yılında 1.6 milyon dolayında iken 2015 yılında 800 bine kadar gerilemiştir.

OECD verilerine göre, en sendikalaşmanın en düşük olduğu ülke yüzde 5.4 sendikalaşma oranı ile Türkiye olmuş ve 2002-2015 yılları arasında Türkiye'de sendikalaşma yüzde 43 oranında gerilemiştir.

Binlerce işçi, salt örgütlenme hakkını kullanması nedeniyle işinden olmuş, yargı kararları bunu teyit etmesine rağmen işlerine geri dönememiştir. İşçiler açısından Anayasa ve uluslararası sözleşmelerden kaynaklanan ve devletimiz tarafından korunması gereken en temel haklardan olan örgütlenme hak ve özgürlüğünün kullanılması, başka bir hak ve özgürlüğün ortadan kalkmasına da yol açmaktadır. O da çalışma hakkı. Artık, Türkiye'de bu hak ve özgürlükler ne yazık ki sadece kağıt üzerinde kalmıştır.

AKP'nin tek başına hükümet olduğu 2002 sonrası dönemde sendikal haklar açısından ciddi bir aşınma yaşandı. Bu aşınmanın sonuçları hem nitel (mevzuat, uygulama, toplumsal-siyasal etki), hem de nicel (sendikalaşma, toplu sözleşme kapsamı) açıdan çarpıcıdır. Türkiye sendikalaşma oranları açısından 12 Eylül askerî darbesi sonrasındaki on yıldan (1980'ler) çok daha geri bir düzeydedir.

Çalışanların, en demokratik hakları olan örgütlenme ve toplu pazarlık haklarını kullanmalarının önüne engeller konmakta, fiilen yasaklar getirilmekte, mevzuattan kaynaklı sınırlamalarla karşılaşmaktadırlar. İşçiler bütün bunlara rağmen örgütlenme haklarını kullanmak için sendikalara üye olduklarında da işverenlerle birlikte yürürlükteki mevzuat nedeniyle devlet adeta işçilerin bu haklarını kullanmalarını engellemeye yönelik çeşitli yöntemleri devreye sokmaktadır.

Bu nedenle, gerek 6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu, 4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu, 4857 Sayılı İş Kanunu ve çalışma hayatı ile ilgili diğer mevzuattan ve ikincil mevzuattan kaynaklanan, işverenler tarafından mevzuat boşluklarından yararlanarak uygulanan sendikasızlaştırma yöntemlerinin saptanarak bu nedenle ortaya çıkan sorunların tespit edilmesi, bu konuda çalışanların örgütlenme hakkının gerçek anlamda hayata geçirilebilmesi ve çözüm önerileri geliştirilmesi amacıyla bir Meclis Araştırması açılması teklif edilmiştir.

1.5.3. Sayılı Meclis Araştırması Önergesinin İmza Çizelgesi

Adı Soyadı	Seçim Bölgesi	İmza
Abdülhak İbrahim	Balıkesir	Abdülhak İbrahim
Fatih ÖZTÜRK	Tekirdağ	Fatih ÖZTÜRK
Emre Kıpçak	Edirne	Emre Kıpçak
Halil İbrahim	Arkeon	Halil İbrahim
Mehmet GÖRER	Burdur	Mehmet GÖRER
Gaure Akın	Batman	Gaure Akın
Fatma Kaptan	Kocaeli	Fatma Kaptan
Lebriz ZARIFAN	Kocaeli	Lebriz ZARIFAN
Mazlum NURU	Manisa	Mazlum NURU
Erhan Ayık	Bursa	Erhan Ayık
Ceyhan İRGİL	Bursa	Ceyhan İRGİL
Melike Basmacı	Denizli	Melike Basmacı
Ali Şeker	İstanbul	Ali Şeker
Cemal Arı	Karşı	Cemal Arı
Gülhan YEDERCI	İstanbul	Gülhan YEDERCI
Melut Duden	Hatay	Melut Duden
Nurhayat Altın	Bursa	Nurhayat Altın

Mükerrer